

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. és minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A nyilatkozatokat a cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőhözhozni kell.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás A 'K. KÖZLÖNY' jul.—decz. folyamára.

Előfizetési ára:

Egészévre	12 forint.
Félévre	6 "
Évnegyedre	3 "

Az előfizetési pénzek kiadók Stein János középutcai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

(D) A mint Erdély mostani politikusaival az eszmék megindultak, valóban a Saint Simonisták ma-bolnap fölkelnek sirjaikból s Erdély bérczködeiből áldásadó kezeket terjesztenek ki hí tanítványaikra, ha csak maga a kormány szigorúan nem különbözteti meg azon ellentéteket, melyek az ő rendelkezései, s ama politikuskok eszméi közt oly kirívóan észrevehetők.

Nem szólunk arról, hogyan vette az országgyűlés dispositioja alá a székelyföldöt, mely évezredek óta ama nemzetnek az álladalmától egészen külön vált tulajdona, s melynek földbirtokosi ügyeiben sem a közös magyar királyság, sem Erdély törvényhozó gyűlése soha sem elegendett ekkorig; s melynek belügyeibe avatkozni még a nemzetek unioja után is Erdély országgyűlése annyira óvakodott, hogy még midőn 1702-ben Erdély viszontagságai a nemesség anyagi segédelmét is követelték, a fehérvári országgyűlésen az összes képviselt csak a közadakozás eszméjét mondta ki; de annak részletes alkalmazását a székelyföldre nézve egészen a székely nemzeti gyűlés tartá fenn magának, mely törvényes országgyűlésünk korában egész 1848-ig mindig gyűlésezett az erdélyi országgyűlések mellett, a szász nemzeti gyűléssel egyetemben; s a specifice székelyföldöt illető változtatások, valamint a szászföldöt illetők is, csak a nemzetiségek képviselőitnek beleegyezésével történtek. A székelyföld pedig in specie az országgyűlésileg kimondott oly eszmét, a mely alapjogaiba vágott, ha általánosságban elfogadta is, a részletes alkalmazás jogát magának egészen fentartá.

Igy történt a fenemlített fehérvári gyűlésen is, hogy a közadakozás elvének a székelyföldön minő mérvbeni alkalmazása végett a székely képviselt az országgyűléstől egészen külön vált, s saját belátása szerint határozta meg, hogy ezen köz-segedelemben a székelyföld rétegei minő mérvben vegyenek részt, maga rendezte el, hogy e köz-segedelem előállítására minő közegek, és hogyan választanak; egy szóval mint autonóm terület rendelkezett az országhoz való segédmezési viszonyának gyakorlati elintézéséről.

Mennyivel inkább volt tisztelve a székely első foglalás utján birt, s tiszta föld, melyhez a közös államnak soha semmi joga sem volt, s hol a kihalt családok javait soha sem az állam, hanem a szomszédok örökölték.

Habár az octoberi diplomában a magyar királyság tartományainak és alkotmánya viszszaállított, s habár az erdélyi oláh főnökök elégszer kinyilatkoztatták, hogy az octoberi diploma elveit tartják magukat: im látjuk, hogy az országgyűlés még a székely nemzet földbirtoklasi viszonyairól is intézkedni készen áll, s Rafin indítványát, mint illetékes

tárgyalni készült, sőt tovább mennek, Boheceliu ur kimondja, hogy eleget határozott a magyar nemesség az oláh parasztság felett, ideje, hogy most ők határozzanak amazok felett.

Szép tan, melyről a találó mesét gr. B. G. egykor a „Gazetta Transilvanica”-ben eléggé elmondotta.

Itt azonban nem a siculica haereditásról akarok szólni, melyről az octoberi diploma által visszaállított és alkotmányosság értelmében magán a székely nemzetet kívül senki másnak intézkedni joga nincsen; ennél kisebb kérdéshez szólnunk ezuttal. Puscariu ur amaz indítványához, a regalék megváltásáról, melyet lapunk utóbbi számában közreadtunk.

Keressük ezen indítványban az elvét, melyet a század szelleme a jogegyenlőség eszméjével kimondott, s a kiváltságok helyett a közös szabadság elvét; de valóban nem találjuk, és éppen Puscariu urtól látjuk megítélve ez indítványt, ki szemben Schnell és Koronka urakkal oly hathatósan mondá ki, hogy a jobbágy felszabadulás nem a magyar nemesség generositásának, hanem az idők nyomásának volt következménye.

A magyar nemességnek minden esetre becsületére válik, hogy az idők intó szavát feltudta fogni, s annak ellene nem is szegült; de Puscariu ur indítványa a kiváltság helyett, mely Erdély gazdasági viszonyai által igazolható, még nagyobb kiváltságot állít, a mely használhat ugyan egy-két oláh népiszkolának; de tönkre teszi a gazdaságot, s a szegény nép nyakára a monopoliu egy új nemet hozza, a mely sokkal mélyebben fogja őt az elszegényedés örvényébe meríteni, mint merítette minden más ekkor megismertetett monopoliu.

Ha hazai törvényeinket megvizsgáljuk, ugy találjuk, mikép a korcsma-limitatio behozásának oka az volt, hogy a természetett bornak biztos belpiacza legyen; ezen saját természetén elárulási jogával mindenki birt, s nem volt az csak a nagyobb birtokhoz kötte; ki lenez hónap árulási joga volt a nagyobb birtoknak, mely egymás közt ez időszakot a birtok arányához képest osztotta fel, s három hónap szabad árulása volt a kisbirtoknak, midőn a parasztság öntermesztette borát kimérhette s magának szorgalmából pénz teremtethet.

Ez elmélet szerint a társadalom egy rétege sem volt megfosztva attól, hogy saját természeténél kisebb részletekben, s így nyereményszerben eladhassa.

Ha ezen intézmény kevésbé felel meg a jogegyenlőség, vagy is közös szabadság eszméjének, annak reformja nem lehet más, mint az, hogy a limitatioval bírókat a községek lakói kárpótolják annyi részben, a mennyit a közös szabad korcsmárlás által veszít, ezen kárpótlásba folyjon be a birtokos maga is, és azután a korcsmárlás joga legyen mindenkinek szabad. Ezt kívánja a jogegyenlőség, s így is volt fenn a szabad korcsmárlás eszméje a székelyföldön, mint a hol ős időktől fogva jogegyenlőség és népszabadság létezett.

De Puscariu ur indítványa a világtól sem ide megy ki; ő azt mondja: vegyük el a birtokos kilencz havi korcsmárlását kárpótlásért, a nép három havi korcsmáját ingyen, s adjuk a falunak, a falupénztárnak, mely felett azután, a mint tudjuk, az illető hivatalok oly könnyeden rendelkezhetnek.

Töröljük el a birtokosságot, és nép árulási jogát, s állítsuk helyette a communitasok monopoliuát. Im ez az elv, a mit Puscariu ur kimond, s melyet, ha az országgyűlés és kormány elfogad, Erdélynek éppen legszegényebb népet, s azok közt éppen a legnagyobb tömegű oláhságot teszi tönkre.

Tudjunk ugyanis, hogy a bort s pálinkát legmagasabb mérvben éppen az alsóbb néposztály fogyasztja, s vajlon olcsóbb-e most a monopolizált dohány, mint volt az a szabad áruláskor? s vajlon nem lesz sokkal drágább a községek részére monopolizált ital, mint volt a limitatio alatt, s kivált mint lenne a szabad korcsmárláskor?

Egy nagy töképezés speculáns kiveszi árendába egész vármegyének korcsmárlási jogát, ő árulhat bort, pálinkát minden községben, fölemeli az ital árát, a mint neki tetszik, mert hisz nincs verseny, a nép pedig utolsó véka gabonáját kész odaadni az italért. Meggondolta-e az indítványozó, hogy ezen községi monopoliu a szegény nép zsebéből száz-ezerekre menő felesleg megy az uzsorások zsebébe, a mit a korcsmárlás szabad versenyével megkimélné?

Meglehet, kiszámítá az indítványozó, hogy Erdélynek igen sok, szegény oláh községe van, ki ha így a nagy birtoktól a korcsmárlást elcsipheti, szép rendelkezési összeget fog birni, a melyből népiszkolákat, s más hasznos intézkedéseket állíthat.

Mi azonban azt hisszük, hogy semmi vívmány nem jó az egyéni szabadság árán, s hiában nevelünk mivel népet, ha intézményeinkkel tőle a méltóságért cserében, az ünszorgalom általi megélhetés minden módját elveszítjük.

Vegyük számba az urak, mit veszített a szegény nép csak az által, hogy a kis mértékben szabad pálinkafesztől el van zárva? hogyan hasznosítá a kis tisztjéni előállított szeszt háza szükségére, s hogyan moslékját sertvései hízalására!

Igy jár ez új monopoliu által borával. Az itallal tüzködő kis mérvben nem igen vásárol, megtűrti a nagy urak pinzéit, s monopolizálván nagy területeken az árulást, maga szabja meg a bor árát. A szegény földész 20—25 veder borával ő nem bajlódik, vagy potom áron veszi meg, s a szegény ember eladni kénytelen a mint veszik, mert elvette tőle a község azon három hónapot, mikor borát szabadon eladhatta, s így a részletekbeni elárulás által ott helyben kétannyt kapott belőle, mint kapna akkor egy nagy korcsmahaszonbérletől, ki maga szabja meg a bor vételi, s maga az eladási ár.

Valóban az ily haszonbérlek Erdélyben milliókat nyerhetnek, s e milliók közvetlenül a szegény nép zsebéből mennek ki, mert az urrend kevés bort fogyaszt korcsmákból, van és lesz neki a pinzéiben.

Magában a limitatioban is, habár törvény által körül volt írva, hogy tartozott a tulajdonos jó italt árulni, éppen a volt a praesudium, hogy a verseny hiánya miatt az ital drágábban kelt; de mennyivel nagyobb lesz e praesudium akkor, midőn a paraszt nem mehet a szomszéd faluba olcsóbb italra, mert hisz az egész vármegyét egy vagy több egyetértő vállalkozó tartandó árendában?

Volt alkalmunk ezen veszélyes rendszer terheit tanulmányozni 1850-en innen, s hallottuk elégszer a nép átkozódásait.

És mennyire más irányban haladnak a kormány intézkedései? Im éppen most midőn Puskariu ur kimondja, hogy az árulási jog a birtokosoktól és néptől a községek részére monopolizáltassék, a kormány még városokon is, a hol a nagy kiadások minden lehető védelem községcsitását követelik, felszabadítja a szeszek kis mérvbeni szabad árulását.

Minden esetre a kormány intézkedését méltányosabbnak s szabadelvűbbnek tartjuk amaz indítványnál, habár a korcsmárlási jog természetéppen a városokra nézve különböz, mert a városok már elhivatásuknál fogva

nem termelők, hanem kereskedők, és itt az egyéni szabad korcsmárlásnak kevesebb értelme és indoka van, míg éppen a városok terhes háztartása miatt a községi jövedelmek minden nem praesudikáló utoni emelése életkérdés.

Mi tehát Puskariu ur irítványát sem helyesnek, sem a népszabadság eszméivel megegyezőknek nem tartjuk, mi ez által nem a nagyobb birtokosokat látjuk megrovta, a kik felett Boheceliu ur tribunált akar ülni, hanem megrovta látjuk a népet, mely a korcsmárlás ügye által, mint kicsiben fogyasztó, s kicsiben termelő, közvetlenül van érdekelve.

Ha a nép jó áron adhatja el borát, búzáját, képes aztán jó népiszkolákat alapítani, gyermekeit neveltetni; de ha a vasutal ki-kerületjük az ország leggabonásabb vidékeit, ha borainktól még a belső piacot is elveszítik, akkor valóban ott állhatnak a népiszkolák, hogy a társadalom legszerencsétlenebbjeit a felmivelt proletárokat létesítsék házáinkban.

A ki tudja, hogy ős időktől fogva a székelyföldön szabad korcsmárlás, mely élénk és üdvös forgalmat létesített a székelyfölddel szomszédos szász földszek és székelyek között, mely könnyen kelt a szegény szász és oláh 10—20 vedres bora, míg a nagy urak 100 vedres hordóihoz sokkal kisebb volt a concurrentia, az fel tudja fogni Puskariu ur indítványának a népre vonatkozó horderejét.

A községek nagy árendásai el fogják látni magokat a nagy pinzékből, s ha a nép borát be is szedik, de magasra nem fogják felcsapni a vételért, mindön a szegény felszabadult nagy uradalmak concurrálnak az eladásban.

Jó volna ha a politikusok a nemzetiség eszméjéért az egyént nem felednek, mert a nemzetiség abstract fogalom s nem létezik ott, hol a nemzet egyénei véginységbe stilyednek.

Nálunk is fölmerült a limitatio megváltásának eszméje, de ez csak azon vívmányért, hogy azzal a jogegyenlőségnek megfelelő szabad korcsmárlás cseréltessék fel; de elvenni a birtokosok piacát s nyereményét azért, hogy a kormány dispositioja alatt álló községek gazdagodjanak, ezt nem látjuk népszerű politikának. Maga a kormány, mely a nép jólété által az adóképeséget fentartani törekszik, eddigelé más és sokkal szabadelvűbb uton halad.

Nyilatkozat

a „Korunk” szerkesztőjéhez.

Az általunk előbb együttesen a „Korunk”-ban, azután egyikünk által a „K. Közlöny” 81-dik számában tett és a köztünk s a „Korunk” tisztelt szerkesztője közt felmerült kérdésekre vonatkozó nyilatkozatunk után a tisztelt szerkesztő irtól megjelent nyilatkozatokkal szemben: egyszer mindenkorra kijelentjük, hogy mi a köztünk s a tisztelt szerkesztő ur közti vitát részünkről teljesen befejeztünk tekintjük.

Am lássa a tisztelt szerkesztő ur, folytassa elmékedéseit s használja fel, ha tetszik, ama tágasabb tért, mely a létező viszonyok közt előnyére mutatkozik.

Idősb gr. Teleki Domokos,
és
idősb gróf Bethlen János.

A jul. 13-ki jégvihar által okozott kár a muzeumban.

Minden kolozsvári házirtokos, kinek alakai a nyugó napra nyílnak, kézzelfoghatólag meggyőződhetett a tegnapi esti borzasztó jégvihar kíméletlen rombolásairól. Mi, kik a muzeum telken lakunk, legkevésbé gyanítottuk, hogy muzeumunk épületének, melynek

csak kiigazítása közelebből 12 ezer forintba került, legkisebb kárt is okozhasson. Én őszintén megvallom, leginkább féltettem az igazgató lakás előtt már év óta gyepre kivájt, kelet imponent küllemű fasunkat, melyet melankolikus mereven állásából sem a nap perzselő heve, sem pedig mult telünk csontfagyó hidege nem birt napokon át kivenni. Végre levén a romboló viharnak, oly szándékkal mentem ki szobámból, hogy a szegény nagy lelketlen párat, melyet a galambtojás nagyságú sűrűn hulló jéggömbökből álló zápor okvetetlen agyon kellett hogy zuzzon, legalább természetjárunk számára kitömbbét állapotban helyezzem el. Azonban mit láttam: egyenesebben s méltóságtejesebben mint valaha állott velem szembe e szárnyasok királya, s legkisebb sérülés nélkül állotta ki a zugó fergeteg jégbombáinak özönét.

Beszeg nem így volt ez a Kagerbauer ur által monumentalis épületnek keresztelt, s ugyan ő általa 12 ezer forintért kireperált múzeumunkat. Mindenki tudja, ki épületünket bár egyszer is meglátogatta, hogy a két szárnyterem felülről nyeri világát két-két hatalmas fedél-ablak segítségével. Ez ablakokat gyenge keretbe foglalt sörösty rostlyzatukkal együtt, még gyengébben beillesztett fekhelyökből a vihar már az első percében kisodorta a jó távolra lökte le a gyepre. Az ez által támadt nagy türegeken képzelheti a nyájás olvasó, mint rohant be a sűrű jégzáró, s minő rombolást vitt végbe e termekben levő íveges szekrényeken. A szakadatlanul betóduló esőnek pedig az lön következménye, hogy a két szárnyteremben kökögött a víz, s az össze-rombolt s összeázott szekrények némelyikében usztak az ásványok a vízben.

Már jól beesteledett volt, azonban átlátam, hogy e roppant víztömeg nem maradhat éjjelre a termekben, különben a rakott kockapadlat reggelig bizonyára feláznék s összevisszagörbödne, tehát elhatároztam a vizet bár mi uton is eltávolítani. Rögtön küldöttem is a 4 kertészegény után, de azok egyike sem mozdult helyéből, hanem pipára töltve járkáltak a kert után nagy kényelmesen. *) (Ugyanis az igazgató ur a titkár ural együtt a vihar előtt egy pár órával indultak el az igazgató választmány rendeletéből Szebenbe, megtekintendő az Ackner-féle gyűjteményt. Jó rendnek ennek illaját érezték volt meg kertészlegényeink.)

Csakis két leánynak köszönhetem a tervbe vett munka sikerültét, k k egyébiránt koránt sem tartoznak a múzeum szolgálati személyzetéhez, hanem csak ex nobili officio s irányomban előékenységből, hogy a nagy zavarból kirántásnak, ajánlkoztak a segítségemre. **) Csaknem éjfélig dolgoztunk, míg a vizet ki-meríthettük, s végre szárazlepedők s rongyok segítségével a kockapadlatot lehetőleg felszáríthattuk. A Praeparateur Hermann ur pedig lankadatlan szorgalommal takarította a madártermet (a később csakugyan megérkezett egyik kertészlegényemmel), hová a jég, minden zsáruk dacára, berontott a keskeny nyílásokon. Másnap hajnalban a lueskos ásványokat kezdettem törölgetés által száríttatni, úgy, hogy már délen — kivéve az eltört számos üveg-táblát — minden a maga helyén és rendben volt.

Eljött már az ideje komolyan megkérdeni, hogy a jelentékeny kárért kit érjen a felelősség terhe? Menthettelenül az építész. Általános tudva van, hogy Kagerbauer ur soha életében egyetlen egy épületet sem fejezett be tökéletesen, hanem azt a szerződés elejére mindig hiányosan adta át az illetőknek. Ezt bizonyítják a zalathnai nagy kő és a borszéki óriás raktár, melyek a tulajdonosok pótolhatatlan kárára, az elhítt hiányok miatt, mint hallom, ma holnap megszerkeszkednek. De legkézzelfoghatóbban bizonyítja ezt muzeumunk épületének befejezetlen fedélablakai, melyek csak be voltak illesztve, de legkevésbé megerősítve. A ki nem hiszi, tessék hozzájárulni s könnyen meggyőződhetik, ha a most is földön heverő nagy kereteket apróra megtekintik. Ha Kagerbauer ur külföldre titkolt volna az orrát, láthatta volna, hogy ott ugyancsak számos oly csarnok, terem stb. van, mely felülről nyeri világát, de a hová az illető keretnek nemcsak beillesztve s ráfektetve, hanem hüvelyknyi átmérőjű hosszú vas csavarokkal vannak a fedél szarufáihoz nyoloz helyen a legkeményebben leszorítva. Üvöltött ekkor bármilyen fergeteg s tombolhat mérgében bármilyen vihar, de mit sem árthat ez ablakoknak, s könnyebben szétzúzódnak az elemek az egész fedélzetet, mint sem az illető keret helyéből kimozdíthatnák. Azonban most veszem észre, hogy mind ok nélkül sorolom ezeket elő Kagerbauer urnak, mert ő kigyűjtésének egyszer mind százszor már az a meg-rögzött elve: hogy soha az életben semmit tökéletesen be ne fejezzon, s vas kapcsok s

csavarok helyett a sokkal egyszerűbb csirizt és kulimázt használja.

Én az érintett muzeumi fedélablakok rossz beillesztését már régóta láttam; ugyanis egy hó óta foglalkozom e termék egyikével a növényiár tisztogatásával s már gyakran megtörtént, hogy esőszerű alkalmával a fedélablak nyílásain át arcomra hullottak az esőcseppek. Csak egy kis vihar, mondán többeknek, s ez ablakoknak vége. Gyaniásom nem is csalt. Csakhogy még akkor természetesenről távolról sem gyanítam, a már feljebb elősorolt szomorú metamorphosok érzékeny sorozatát. Azonban nekem, mint oly alárendelt hivatalnoknak, ugyan bizon mi szava lehet itten? Semmi. S ha csakugyan szólni is akarnék e tárgyban, ugyan bizon ki hallgatna reám? Senki. Ugyanezt kénytelen vagyok azon részvényesekhez fordulni, kik gyakrabban szokták a közgyűléseket meglátogatni, méltóztatásnak az akkori (ha jól emlékszem 1861-ki) igazgató választmány tagjait szoros kérdőre vonni miért tették át, szerződés ellenére, az építészről a befejezetlen művet. Továbbá szorítsa rá a közgyűlés az akkori igazgató választmány tagjait, hogy Kagerbauer urat törvényesen kényszerítse a mostani jelentékeny kár megtérítésére. Mert ha csakugyan jelenben is az egyet pénzirtára lesz kénytelen a kárt hordozni, s ha ily módon kimélytelenül költségetjük jobbra-balra annak pénzét, úgy őszintén megvallom, nem tudom előbb-batrabb mi sorsa lesz muzeumunknak?

Mind ezekből végre Kagerbauer ur is, három nagyon épületnek lezárhat jövőre magának. Pro 1-mo: oly vállalatnak kiviteléhez, mihez nem ért, nem fog talán ezután neki kezdeni. Pro 2-do: le fog talán valahára azon passziójáról mondani, hogy monumentalis épületeknek egymással szoros egybekapcsolására az oda illő vaskapcsok és csavarok helyett, csirizt és kulimázt használjon. Pro 3-tio pedig: levelezdint talán valahára azon megkacskolt s megrögzött elvét, hogy soha semmit tökéletesen be ne fejezzon.

Adja az ég, hogy színházunk is e makacs elvűek áldozatul ne essék!!

Még csak egy pár szót a Kagerbauer ur monumentalis stílusáról. A fedélablakokat magába záró monumentalis bolthajtás, mely közbe legyen sugva fából s kulimázból az összeállítva, a vihar alkalmával hullott esőviztől annyira átázott, hogy a vakolat nemsokára le fog pattogni. Továbbá a muzeumi monumentalis erkélyt illetőleg, mire Kagerbauer ur oly rendkívül büszke, csak annyit a megjegyzésem: hogy én életemben a világ különböző részeiben sok erkélyes és erkélytelen épületet láttam a mexicói és architektúrától kezdve a legújabb olasz renaissance szerkezetig, ugyan ezért jogosulva érzem magamat e tárgyhöz hozzászólhatni s kijelenteni, hogy én otrombabb ízlésű kereteket az érintett monumentalis erkélyt sehol nem láttam. Itt csak az a szerencse, hogy muzeumunk magaslaton fekvén, e körülmény kölcsönöz az erkélynek holmi kis longóságot. Épült volna csak a muzeum ily alakban lapályon vagy éppen alatti helyen, akkor e monumentalis erkélyt úgy venné ki magát, mintha az egész épületet magával akarván lerántani a földre.

P. E.

az igazgatói teendőkhöz ideiglenesen megbízott úrnak, ideiglenes segédje. Továbbá az erdélyi országos muzeum igazgató tagja.

Szebeni dolgok.

N.-Szeben, július 15.

A mult hét végén az elnök által előre meghatározott napirendre csak ma került a tanácskozás. De ez is a bizottmányi többség előadójának beszéde után a terjedelmes munkát olvasásból állott, s még ez sem érte végét mind a három nyelven. Hogy ez előterjesztvény tárgyalása annyira halogtatott, ennek fő oka az, hogy a választókerületek beosztása az újonnan leérkezett kormányjavaslatban ajánlott új politikai ország-felosztással szoros összeköttetésben áll, s a centrum a tárgyalásba nem szeretne belebojósáskodni, míg az ország új felosztása nincs meg állapítva. *) Hogy e tekintetben egyezkedés hozhatnák létre, az utóbbi napokban az összes tartományi gyűlés tagjai több ízben értekezletet tartottak, de a melyek nem vezettek eredményre, miután a románok nem akarták elfogadni a szászoknak e tárgy elnapolása iránti ajánlatát.

Áttérve a mai ülés folyamára, egy kis vitát kell fölemlítenünk, mely ma a jegyzőkönyv megállapításánál fejlődött ki.

Fabini követ ugyanis érzékenyen fölpanaszolta, hogy a Wittstock és társai által

fegyverszabadalom-pénzek hováfordítása iránt német nyelven tett interpellációra a kir. főkományszék magyar nyelven válaszolt, s eképen igen barátságosan méltányolta a korona által is már szentesített nyelvtörvényt. Kiváná tehát, hogy ez német és román fordításban is közöltesse a tartományi gyűléssel.

Erre elnök felel, hogy a kormányzéknek semmi esetre sem csejja egyik vagy másik országos nyelvet a másik felé emelni, s ennek bizonyítványul arra utalt, hogy több interpellációra már nem tilt is adott választ, a mint ez jövőre valószínűleg a román nyelvvél is történni fog.

Erre a jegyzőkönyv eredeti szerkezetében helybenhagyott.

Olvasottat a törösvári kerület több helységének kérénye, melyben kéri, hogy a katonai kötelezettség tartama 5 évre szállíttassék le. A kérényit bizottmányhoz utasítottat.

Sorostély közsege kérése, hogy ne Medgyesszébe, hanem a vizaknai vagy balázsfalvi kerületbe osztassák, az ország új felosztása iránti bizottmányhoz utasítottat.

Napirendre térve át a 3-dik kir. javaslat tárgyalására kiküldött bizottmány előadója Móg beszélt. Legelőször is vizsgálá Erdély régi törvényhozását az országgyűlés szervezésére nézve, és pedig az 1437-dikt, midőn Tordán a három nemzet unioja létrejött. Erre áttért a nemzeti fejedelmek korára, a leopoldi diploma, és az 1791-ki X. törvény-cikkre, mely utóbbiban törvényileg meghatározottat, hogy az országgyűlés minden évben összehívassék. Azt mondja, hogy ha az 1848-i országgyűlés az akkori viszonyok fejlődéséhez képest intézte volna el az ország képviselését, nem következtek volna be azon szomorú viszonyok, melyek még friss emléktűknak vannak. Szállott 1860-ra, midőn ő Flge az alkotmányt „visszaajándékozta“, s dec. 21-ről b. Keményhez intézett kézirátában megrendelte, hogy az országgyűlés összeállítását módját és rendjét illetőleg a román nemzet, és vallásai tekintetbevételével K.-Fehérvárt értekezlet tartassék, melynek — ugymond — eredménytelensége általán ismert. Az országgyűlésnek 1861 novem. 4-re lett összehívása szintén gyakorlati eredmény nélkül maradt, ámbar a választási census és az elv, hogy 30,000 lélek egy képviselőt küld, méltányosnak mondható. Az 1863-diki országgyűlési rend, mely alapján e tartományi gyűlés összehívott, minden méltányos igénynek megfelel, ezért azt a bizottmányi többség is elfogadta tanácskozási aljául, minél fogva a bizottmány munkáját ajánlja a gyűlésnek elfogadás végett.

N.-Szeben, július 16.

A bizottmányi gyűlés által ajánlott s az országgyűlés rendje iránti tervezet magyar szövegének olvasása után a szólas joga a kisebbség előadójának Obertnek adatott meg. Nemi bevezetés után, a melyben szónok többek közt kiemeli, hogy az eszmeharcz nem árt valamiddig a felek egymást kölcsönösen becsülik és indokaik őszinteségét nem hozzák kétségbe, valamiddig a felek közt a türelmesség szelleme van, kijelenté, hogy az általa, mint a kisebbség előadóját elfoglalt álláspontja nézve egészen őszintén kíván nyilatkozni. A hazai alkotmány reformjáról, többé az idők miatt nem tartható pontjainak célzárabb módosításáról van szó. Minthogy az ideiglenes országgyűlési rendtartás, mint ez be van vallva, csak szükségéből alkotott valami, a reform nem lenne eléggé mélyen ható, ha csak e „Nothban“ tökéletesítésére szorítkoznánk. A végleges használatra előző építkezésnél annak anyaga is felhasználandó ugyan, de új anyagot is kell előirántani s a hazai alkotmány alapjának érintetlen kell maradnia! Ezt az alapot illetőleg megmagyarázza, hogy az erdélyi alkotmány nem kegyajándék, hanem jog, mely nem a beleegyezés vagy megtagadás, hanem a történelemben gyökerezik. Jól tudja, hogy a történelmi joghoz való makacs ragaszkodás a jobb irányban fejlődést gátolja, de egy szerszind be kell vallania, hogy a történelmi jog hajthatatlan híveinek süketítő panasza a haza mostani elnyomott állapotáról őt épp oly mélyen sértik, valamint e jognak frívol kigunyolása a mai politikai cynikus részéről. Ő általában Peel Robert alapelveinek hódol: Pentartás fokozatos javítással! Nem egy új alkotmányról, hanem a régi nek reformálásáról van hát szó. És itt legfőbb alapulvél tekintendő, hogy az összes nép akaratát itt csak akkor nyilvánulhat híven, ha a népképviselőt a nép összességének hü képviselője. Azonban a nép nem egy atomokra felbontott tömeg, hanem hivatási osztályokból áll, melyek különös igények, munkák, hajlamok és érdekekkel alapulnak; a valódi népképviselőt tehát minden érdek és hivatási osztályok (Berufsklassen) képviselője kell hogy legyen. Az érdekképviselőt ellen azt a vádat hozták

fel, hogy castokat alkot. Ez nem igaz! A hivatási osztályok nem zárják egymást ki. Így például a földmívelés és ipar érdekeinek teljes okuk van egymást támogatni, mert mindkettőnek felvirágzása csak ott lehetséges, a hol bőles törvények által mindkettő ügyelmes állapotban részesül. Minden érdek szabad versenyében a törvényhozás terén, imé, ebben rejlik a közjóra célzó törvény biztosítéka. További vád az érdekképviselőt ellen, hogy csak rendi, nem pedig a képviselői rendszerrel egyezik. Ezen nézet megcáfólasul nem akar a bécsi zárceta ama naiv definitiójára hivatkozni, miszerint az országrendi és képviselői alkotmány közti különbség abban állana, hogy ezáltal a kormányok teljes hatalma megszorítottatik; a különbség a két rendszer közt abban rejlik, hogy a rendi alkotmány szerinti követ utasításához van kötve, hogy tehát ő csak saját rendjének követé, ennek felelős, s így a szavazás rendek, s nem a fők szerint történik. A képviselői rendszer szerint pedig a követet csupán saját meggyőződése kötelezi, ő csak az államnak felelős; e rendszernél a fők és nem a rendek szerint megy a szavazás; a nép törvényhozási jogát mindkét rendszer követek által gyakorolja, de a különbség ennek módjában rejlik.

Minthogy az érdekképviselőt a nép akaratának lehető hü nyilvánítását teszi lehetségessé, az megfelel a népképviselőt alapelveinek, s így meggyőződhetők a képviselői rendszerrel; sőt egy ünneplő államjogtudós szerint az egyedül valósi az. Az erdélyi alkotmány a curiatum votum eltörlése előtt és után sem volt soba se tisztán rendi, se tisztán képviselői, hanem egy vegyülék mindkettőből; de most már a korszellem igényli, hogy az tisztán képviselői alkotmányt idomíttassák át. A kisebbségi szavazat egészen e rendszer mellett nyilatkozik; teljesen megfelve a képviselői rendszer alapelveinek tekintet nélkül az érdekképviselőt állítja annak élire s ezt következetesen viszi végig. Ebben rejlik lényeges különbsége, melylyel a bizottmányi többségnek véleményétől eltér. Erre szónok falólvása a kisebbség kinyomott tudósítását, a 189 §-ból álló s odamellékelt törvényjavaslatl együtt. Egyszerűsmer indítványozza, hogy ne vesztegessék az időt annak román és magyar nyelven is való felolvasásával, a mi helyben hagyottat.

Ezzel a gyűlésnek vége lön, a fővita jövő hétfőre halasztatván.

Több batárszáli magyar és román falunak Dr. Ratiu által benyújtott kérénye; miszerint hajdan jobbágyi természetű birt földiek országköltéséig megváltassanak s ezen megváltás által eszközöndő tulajdonjoguk törvényezikbe vétsék, az urbéri bizottmányhoz utasítottat.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

N.-Vásárhely, július 16.

Nagy meglepetéssel vette vidékünk azon szomorú hírt, hogy az arad-szebeni vasutvonal engedélyezve lenne, mert ezáltal a jövőhöz kötött minden reményétől megfosztva látja magát a háromszéki gazda ember, kinek mindene csak természetben van, ezt pedig vasut nélkül itt sehogy sem tudja még a jelenben is áruba bocsátni, hát még a jövőben mi tévés lesz. A napszám drága, a gabonát még olcsón sem tudja eladni, miből fizessen napszámot, adót, háztartást, eszedet, kölcsönöz nagy kamatra, s a kis birtok, ha a gabona ára nem emelkedik, hamar szétmállik. Arra pedig, hogy emelkedjék a gabona ára, országos csapás, inség kellene, ez pedig nem kívánatos, vagy vasut, a melyen könnyen rövid idő alatt és kevés költséggel lehesen messzire szállítani, s most már ezen jövő reményétől is elvesse látja magát, ha csak ő Felsőge tekintve az ország érdekét, tekintve a népek javát s a székegy nemzet jövőjét, mely annyi vért ontott a magas trón és dynastia érdekében, meg nem változtatja a Szeben által hanyatt-homlok sürgetett vonalat; hogy állításom mennyire igazolva van számokkal, ide íktatom a napszám árát s a gabona árát. Egy kanásznak interfectio mellet napi bére 40—50 kr, egy kapásé 30—32, sőt így is alig lehet kapni; egy véka rozs 36—40 krig. No már ilyen ár mellett hogyné lenne vesztélyezve a gazda jövője? nó de hagyjuk ezt.

E hó 26-án tartott városunkban a kézdi ev. ref. tractus papjai által a Kálvin három százados ünnepély; könyörgött feltorjai pap, tractualis jegyző Zajzon István; beszélt felszernátoni pap Vitályos György; népfünnepély volt a vidékből, és nagyszámú közönség sietett be a városba, az idő mostohaságának dacára. Azonban a nagytisztelt dirigens esperes urat, hihetőleg a zsinati bokros teendők még Kolozsvárt tartották, mert nem szerencsételté tractusának ezen díszes ünnepélyét. Mind a papság, mind a világi elem méltán megvárható, hogy anyaszentegyházunk ezen nagy ünnepélyén, maga a tractus elnöke működjék közre azon ünnepély fényének eme-

*) Nem érdemlik meg e lelkiismeretlen cseledek, hogy egy fillért is huzzanak, továbbra ezen hazai intézettől.

**) Jutalmat érdemelnek Szebeni Szerk.

*) Ez okból szakadt félbe lapunkban is az „országgyűlés szervezéséről“ közlés, mert a két munkát nagy ellentétben áll. Szerk.

lése egy lelkes beszéddel, ismert ékesen szólásával.

Városunkban egy zenekör alakult volt, mely életének némi jelét is adta volt, azonban hogy és mi uton nem tudom, visszahátrált az enyészethez, semmivé, honnét elő állott volt. Szomorú dolog, hogy bennünk oly kevés ideig él a szép iránti érzés, s oly kevés a kitartás és szilárd akarat, hogy vagy visszariadunk az akadályoktól, s az ügyet elbújni engedjük, vagy féltékenykedünk a dicsőségre, s így viszálkodásunk által magunk semmisítjük meg ily szent ügyet. De ezen meghalt zenekör helyett most alakult egy műkedvelő társulat színi előadásokra, előadásainak minden jövedelmét jótékony célokra szánva. A helybeli tekintetes tanács szívesen átadta a városház kaszinói nagy termét, hogy egy ideiglenes színpad elég csinosan fel is állított, s folyó hó 26-án tartá ezen társulat első előadását Szigeti „Falusiak” 3 szakasos előadásával. Öváriné, Sz. Matild k. a., Irma, V. Pepi, Övári, M. Kálmán, Erdei Zoltán, H. Domokos, Halmaj, P. Dániel, Szabó Gábor, D. Borbára k. a., Gyuri, M. József, János, Cs. József, kisasszonyok és ifjak közreműködésével. A rendezőseket Vertán Endre barátunk volt szíves elvállalni.

A nagy terem szépen megtelt válogatott közönséggel. Ezen előadás az előre felállított színpad költségeinek fedezésére volt szánva, s színpadon is hirdette egész bevétel volt 94 ft 80 kr. Előnk figyelemmel kísérték a nagy közönség ezen első előadást, s a tagokat többszöri tapsokkal és kihívással, valamint virág csokrokkal jutalmazták, és bátoríták. A közönség várokozásának megfélelt, a közreműködő tagok, kiknek a kiérdemelt tapson és kihívásokon kívül szép jutalma még az öntudat, hogy közügyek felsegítésére, és közéletnek megközelítésére fordítják tehetőségeiket, s így a közönség művelésének megszerzésén, az izlésnek kifejtésén, az értelem tökéletesítésén kívül még anyagilag is hathatósan segítik elő a közjót. Dicséretes dolog, hogy felébredt ezen szellem városi mindkét nemen lévő ifjaink keblében, mert valóban sok itt az ügy, melyen okvetetlen segíteni kell, s másbontt segélyre használnak várnunk, mert minden segedelem igénybe van véve minden fel az országban. Segíts magadon, Isten is megsegít? mond a francia közpöldsabeszed. Nálunk pedig nagyon sok van, mit segítnünk kell. Városunkban hiányzik még egy jóra való leány-nevelde, mely központosítva nemcsak a mi leányainkat, de a szomszéd vidékieket is, továbbá más iskoláink is nem éppen a leg jobb rendben vannak, mennyiben kevés fizetést adhatunk a tanítói erőnek, nincs tovább városunknak egy szegény ápoló intézete, lehetne egy szegény árva gyermekek intézete, hol őket írni, olvasni és mesterségekre tanítani lehetne, a szomszéd falu már fedél alatt álló temploma, valamint végül is a mi legfőbb, nincs városunknak egy kisdóvó intézete, pedig mennyire szükségünk lenne éppen nekünk, hol házaink a hely szűke miatt úgy vannak építve, hogy kis gyermekeink, ha a szobából kimennek már az utcán vannak, hol sok utcán gyermek s más családok s némely emberektől nem mindig jót tanulnak, ha egy ilyen intézetünk lenne, már két éves korában lenne hová küldjük, hol biztos helyen lenni tudnók őket. Mindezen felmentett ügyek olyanok, melyek segedelemre várnak, vagy egészen életre hivatkoz s életre hozataluk a közszellem és műveltség terjesztésére multhatatlan szükséges, ha az alakult műkedvelő társulat e célokat tűzte maga elébe felsegítés, létrehozás végett, akkor fel találta az igaz ösvényt, melyen kell haladnia jelen korunk ifjú nemzedékének, mert ezek által édes nemzetiség, szeretett kis városunk felvirágzásán munkálnak. Csak legyen köztek kitartás, egyetértés és ezek alatt sok cél lesz megközelítve.

Köszönetet kell mondanunk e fáradságos kezdetért mindazoknak, kik az ügy élén állnak mint egyes tagoknak. Köszönetet városunkban lakó s több vidéken ismert jeles táncművész Bogdán Béla urnak, ki az ügy iránti szeretetből ezen első előadás érdekelttségét emelni kívánta az által, hogy az előadás után egy igen szép magyar solo-val lepte meg a közönséget. Valóban jeles táncművész, megérdemli a pártolást, s tudjuk is ajánlani mind a városi, mind a vidéki közönségnek a végre, hogy gyermekeiket taníttassák; ez által idomul, csinosodik a test, s kedvesebbé válik annak mozgása, nemcsak a báltermekben, de a mindennapi társaságokban s közéletben is.

Végül nem lehet elmulasztani, hogy a helybeli tekintetes nem tanácsnak is a nyilvánosság terén ne méltányoljuk az ügy iránti lelkesültségéből eredő azon nemestét, hogy a városház nagy termét erre a célra szíveskedett átengedni. Így egyesülve közösen akarva és munkálva városunk javát, felvirágzását rövid idő alatt látható lesz az eredmény.

Ojtozi.

Az erdélyi muzeum részére 1864. június havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: A kir. főkományszeftől Erdélyi tisztú névtára. 1864-re. — Gróf Mikó Imre ő exejától egy kötet régi kézirata. — A bajor kir. tudom. akademiától Sitzungsberichte 1864. 1. 2. Heft. — A bécsi es. kir. tudom. akademiától nyomtatványából 15 köt. — A bécsi es. kir. földtani társulattól Jahrbuch, 1864. nr. 1. — Torma Károlytól az arithmeticanak rövid regulákban foglalt praxisa. Debreczen. 1852. 8r. — Szilágyi Ferencztől Tudományos kutatás a vallásban. Pest. 1864. — Dr. Hincz Györgytől Lichtenberg Vermischte Schriften 1-9 Bd. Göttingen 1800—1804 (4 kötetben). — Poor Imre-től. A görögök 2-dik kiad. Pest. 1864. — Györök Györgytől. A deveszeri 1847. évi szünmükedvelők évkönyve. Sopron. 1859. — Dálnoki Ince Józseftől Erdélyország törvény-tára betűrendben kidolgozva. Kézirat.

II. Régiségek és érmeek. Szöcs Dánieltől K.-Vásárhelyről 3 ezüst pénz. — Mike Sándortól 8 db. régi bukó. — Barabás Anna Fodor Mihálytól egy Tordán talált öntött vasfalek. — Gróf Nemes Ábrámától 1 fa és 1 kő-mumiakép-törödek.

III. Természeti tárgyak. Prohaszka Antaltól 1 madár. — Biederman Ferencztől 1 madár. — Elekes Istvántól 1 madár. — Hermann Ottótól 3 madár, 10 csuszó-mászó, 59 rovar, 18 pillangó. — Gr. Nemes Ábrámától 22 faj csiga több darabban, 69 db. szikla-nem és ásvány. — Albert Antaltól 2 ásvány.

Közi: Finlay Henrik, titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A f. hó 13-ki jégvihar, mint az első magyar általános biztosító társaság kolozsvári főigénykösségéhez tett kár-jelentések mutatják, Szilágy-Somlyó tájon már ki volt fejlődve, s Kolozsváron át a Mezőségnek húzódt, hol az eddigi hejelentések majd Sz.-Régenig jelzik. A biztosított kárak mind az „Első magyar ált. bizt. társaság” s „Erdélyi kölcsönös biztosító-ra” esnek, mert a circumspectus trieszti társaságok az idén biztos hasznót nem remélvén, jégre nem biztosítottak. Ilyenkor látszik, mi hasznát veszszük a hazai biztosító intézeteknek. „K.”

— A határvillongások Erdélyben. A beszerzei vidék több száz s oláh község közötti határvillongás elintézésére kiküldetett udv. bizottmány, már visszatért, a nélkül, hogy egyelőre kielégítő megoldást létesíthetett volna. Mint a „S. C.” értesít, a bizottmány kiegyenlítői törekvései azon körülmény szenvedtek hajótörést, hogy a kiegyezkedés alapjául a legf. elhatározásban is megjelölt Horváth-vonal, Péterfy, bilaki b. r. által elmozdított, s így a bizottmány nem találta meg az alapot, melyből a további egyezkedésekben kiindulhatott volna. Különben a bizottmány közbenjárati működését nem szünteté meg végleg, hanem felfüggesztette azon időre, míg a legf. elhatározásban alapul kijelölt vonal ismét helyre-állítva lesz.

— A „Korunk” szerkesztője a lap utolsó számában jelenti, hogy a „M. S.” és a „P. L.” szerkesztőselei ellen sajtópürt indított, mivel azt írták, hogy mint regalista fogna be-menni a tartományi gyűlésbe Szebenben.

— Az arad szebeni vasútvonal építését az „Arad” szerint Paulis és Radna között folyó hó 11-én már elkezdék, hogy legyen bevégzett tény a megkezdés ténye.

— Minthogy kuszóbb előtt áll azon hitintetés, mely Maros-Vásárhelyt a természetudós és archeologok odagyűlése által éri fogja, Deák Farkas a „M. Sajtó” tárczájában a kirándulásokra nézve igen ügyes programot ajánl, s ezzel igen jó szolgálatot tesz.

— Ma a gert Brassóba lett közelebbi visz-zatérése alkalmával a város lakossága nagy kiültetéssel fogadta. Egy 500 egyénből, minden nemzetiségű és vallású brassói polgárok-ból álló küldöttség tisztelkedett nála s közö-sen választott szónoka által Brassó lakóinak legmélyebb hálás köszönetét, elismerését nyil-vántáta Maager ur iránt az erdélyi, az arad-kolozsvár-brassói vasútvonal érdekében a sze-beni tartományi gyűlésben tanúsított bátor fel-lépésért. Maager meleg szavakkal köszönet meg szülővárosa polgárainak ezen elismerését s a megiszteltetés és ígére, hogy míg csak a kiültözött cél elérve nem lesz, meg nem szü-nik erejét és tevékenységét az ország ezen életkérdésének szentelni. Ezután Maager meg-jelent az iparegylet helyiségénél s a vasút-ügyben folyt tárgyalásokról körülményes je-lentést tett.

— A ki keresi, még Csehországban is ta-lál forradalmat. A „Wand” írja, hogy a jungbunzlani Kreisvorsteher Kömers ur felfe-dezte, Csehországban a forradalmat, annak programját, sőt még a comitét is dr. Greger Jul. és Edm., prof. Tonner Strojkowski,

Gladkowszki, Fink, Skarda stb. személyében. Azonnal távirattal Prágába s Bécsbe a minis-teriumhoz. A prágai törvényszék ülést tartott, melyen az államügyész követelte a forradalmi comite elfogatását. Szerencsére a törvény-szék egyelőre nem batározta meg ez elfoga-tást. S mily végző-e jelenet. Im minden fan-tasticus combinatio dacára a nagy forradalmi programból mi sült ki? egy hírlap-programm. Csak jó az, ha az embert el-itéletlenül nem foghatják el gyanura.

— Ferenczi hazánkba nagy tetszés mellett énekel a bécsi dalszínházban, s a la-pok nem csak hogy Stégerrel hasonlítják ösz-sze, sőt némelyek határozottan fölbe teszik, nem levén meg benne ennek rosz tulajdona, a kiabálás. A nemzeti színház igazgatósága, reméljük, utána fog látni.

— A „Hortobágy”-ban olvassuk: Csatári István és Szathmári Mihály debreczeni szü-esök a francia trónörökösnek művésziileg him-zett bundával és fekete báránnyal-kucsmával kedveskedtek, e hó 4-én a Bécsben tartoz-kodó francia követtség titkáráról egy-egy di-szes arany-érempenz melléklésével, külön-ki-től következő levelet vettek: „Uram! A császár méltányolva azon érzelmeket, melyek önnek azon eszmét sugallták, hogy császári hercege ő magasságának iparát ajánlja: méltóztatott önnek egy arany érem átadását meg-rendelni. Van szerencsém önnel tudatni, hogy az már megérkezett s a mai postával önnek el is küldtem. Fogadja uram megkülönbözte-tett tisztfeletemet stb.” A gyönyörű érme-ek egyikét, mely körülbelül 20 aranyat nyom, alkalmunk volt megsejmelni. Ezen érem egyik lapján babér-koszorúba e szavak fog-lalvák: „Mr. Csatary Á. Debreczen 1864.” A másik lapon a francziák császáranak szép mivű dombor-mellképe van, e körülattal: „Na-poleon III. Empereur.” Szathmári Mihály is ehhez hasonló érmet nyert.

— Titokszertű örökség. A bécsi születés-és jelenet-intézet Fürst Ignác nevé, 1824 július 26-án született, s 1837-ig az intézetben jelenlétül tartózkodott egyént keres, mivel te-memes örökség van számára letéve.

— Meiszner Pál, a cs. kir. műgye-tem nyugalmazott tanára, az ismeretes Meisz-ner-fütes feltalálója, e hó 9-én 87 éves korá-ban meghalt.

— Derék gyermekek. Rónay Jácint Lon-donból 17 ft 17 kr. küldött a „Győri Köz-löny” szerkesztőségéhez a győri szegények közt lendő kiosztás végett, a következő le-vélke kíséretében: „Szivesedjék kérem az ide zárt 17 ft 17 kr. a győri szegények kö-zött kiosztani E kis összeget Dr. Roth Má-tyás hazánkba gyermekei: Julia, Bernát, Imre, Henrik és Bódog, jó iskolai jegyek után nyert pennyből takaríták meg és saját jó szántukból azon kéressel juttatták hozzám, hogy: küldjem kiosztás végett Magyarorszá-gba, azon hazába, melyet nem ismernek ugyan, de forrón szeretnek, s melynek boldogságát buzgó szívvel óhajtlak.”

— Valóságos türelem szép példája. Yver-denben Svájcban két rom. kath. vallású víz-beült nővér temetett el, s a temetésnél csaknem az egész város protestans lakosága jelen volt. A katholikus lelkes és fölött elér-kezőnylve, így szólt halottai beszédében: „Protestansok! Némely hittani eltérések által el- vagyunk egymástól válvá; mi a mi módunk szerint ugyanazt az Istent tiszteljük, a kit ti a tieitek szerint imádtok; de van egy tér, melyen találkozzunk veletek, melyen bíszke va-gyok veletek kezét szorítani, és a melyen a lelkes szerencsésnek érzi magát, benneteket áldásban részesíteni: s ez a fájdalom és ke-resztényi szeretet tere.”

— Magyar énekesnő Amerikában. Az amerikai lapok dicsérőleg emlékeznek meg egy pesti születésű énekesnőről, Lang Klá-ráról, ki Új-Yorkban, Philadelphian s több amerikai városban lépett fel.

— Chusman Paulina önmagy most Új-Yorkban időzik, hogy az éjszak üdítő le-vegőjében helyreállítsa egészségét, mely a folytonos küzdelem, hosszas hadjáratok alatt tetemesen megromlott. Története Clevelandban kezdődik, hol 1861-ben vették kezdték az ellenségeskedések. 1843-ban született Új-Or-leánsban, a színpadnak sikerrel szentelte te-hetségét s csakhamar a közönség kedvence-lőn. A nevezett évben, 1861-ben több déli állambeli tiszt, kik becsületiszavuk mellett szabadon bocsátattak, rá akarták beszélni, hogy egy színműben Davisra, s a déli con-föderatúra mondjon áldomást. A színesző tudósítá erről a kormányzót s itt kezdődnek az éjszaki államoknak tett nagy horderejtű szolgálata. A kérdéses áldomást csakugyan elmondta, ezért bebörtönözött, s elbocsá-tották a színházról. Ezután mint politikai bí-rós menekült a délkelekre, itt a legnagyobb előzékenységgel fogadtatt, s mint kém az éjszaki államoknak szántalan szolgálattól tön. Működése azonban napfényre derült s elfoga-tott. Bragg tábornok általi vallatása igen dra-maticus volt. Az illető párbeszédéből néhány

helyet följegyzünk: Bragg: Mily nemzetiségit ön? Paulina: Francia és spanyol. Br.: De ön a yankeen tájszólását beszéli? P.: Mint színészön yankee-szerepeket játszottam, innen ragadt rám e jargon. Br.: De a tényre. Ön podgyásza között fontos leveleket találta, s ha bebizonyul, hogy ön kém, semmi sem menti meg a kötélt általi haláltól. P.: Azt gon-dolja? Br.: Minden bizonynyal. P.: De hova gondolt tábornok? Mire való lenne ez? Hogy venni ki magát, ha kötélen himbálódznék! Engedje meg, hogy más halálhímet válasz-szak. Br.: Azt nem ígérhetem meg. Ön egé-szen természetes halálhímet választhatna. P.: Nem! Engedje meg, hogy főbe löjjenek, az kevésbé fáj! — Paulina csakugyan halálra ítéltetett, de miután nagyon beteg lett, az ítélet végrehajtását elhalaszták. E közben az éjszakiak elfoglalták Schelbyville-t, hol fogya-vott; s Paulina természetesen szabadságba helyeztetett. Erdemei elismerésül önmagának nevezték ki. Most mindig férfiruhában jár.

Pályázat.

A Székely-Udvarhelyen levő „székely katolikus” nőnevelde főtanítónői állomása megüresedvén, ezenel pályázati hirdetetik. Az ezen állomáshoz kapcsolt évi illeték 400 forint o. é., szabad szállás és egy kis vete-ményes kert. A pályázni óhajtok vallás, ér-kölcsi jó viseletükről, tanítónői képességükről hiteles és a helybeli lelkes által is aláírandó okmányokkal ellátott kérésüket legtovább fo-lyó év augusztos 10-keig a fennemített nőne-velde ügyeit kezelő bizottmány elnöke méltó-ságos és fötisztelendő Csató József esperes és városi katolikus plébános urhoz multhatat-lanul adják be, annyival is inkább, mivel sep-tember első napján a tanév kezdetét veszi, s e napon túl a kérésnek sem fogadtatnak el és az eddig folyamodottak közül a legjobb bi-zonyítványokkal ellátott folyamodó püspök ó nagyméltóságához kinevezés és megerősítés végett fel fog terjesztetni.

Sz.-Udvarhely, jun. 28. 1864.

A nőnevelde ügy- és kezelő bizottmány.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, Az alsóház f. hó 11-ki ülésében Roby lord, a királynő udvarának ellenőre a ház sorompói előtt meg-jelenvén, a királynőnek következő választat olvasá fel, a dán ügy tárgyháni fölírata: „Vettem ama feliratot, melyben önök kö-szönetüket fejezik ki nekem annak elrendeléseért, hogy a Dániára s Németországra vo-natkozó diplomatiái levelezés s az értekezlet jegyzőkönyvei a parlament elé terjesztessenek. Osztom az azon mely érdekében, mit önöknél az értekezletnek a nélküli beazatása gerjesztett, hogy összehívataának fontos célja el-éretett volna. Örömmre szolgál, hogy bizot-sítra vagyok önök meglegedése felől, amaz eljárásra vonatkozólag, melyet ezen ügyben követni kötelességemnek tartottam, nem bo-nyolítván be az országot Dánia s a német nagyhatalmak közti fegyveres beavatkozásba.” Erre Griffith a következő interpellatiót tette:

„Két hét előtt Palmerston lord oly kifeje-zéseket használt, melyek figyelmet érdemel-nek, az iránt, hogy mi történhetné Koppen-hága megtámadtása esetében. Tudni óhajtom, ha valjón ama szavaknak ezen megtámadás meggátlása volt-e céljuk.”

Palmerston lord: „A legjobb válasz, mit adhatok, abban áll, hogy a kormány ér-téstülése után constatiozom, mikép okaink vannak hinni, hogy nem létezik Koppenhága megtámadása iránti szándék.”

Franciaország. Párisban hova to-vább mind több hitelt nyer azon hír, hogy Fould a pénzügyi tárczáról lemond s helyét Behie fogja elfoglalni. A császár a leköszönő pénzügyért eleinte bírói czimmet akarta fel-ruházni, de a pénz embere — a kölni lap szerint — ezt olcsó jutalmazásnak tartá hü szolgálatiért. Közelebből Vichybe ment a császárhoz.

Rouher és Baroch grófi méltóságot nyertek. Az „Opinion Nationale” londoni tudósítója szerint Anglia és Franciaország komolyan szándékoznak egymáshoz közeledni. E tu-dósító úgy értesít, hogy Palmerstonnak terve: „belül reform intézkedések, kívül a francia-angol szövetségnek a legszívesebb mérvben felelevenítése, azon határozott szándék-kal, hogy az amerikai borzasztó vérengzésnek véget vessenek. Ha Russel szintén nem fogadja el e programot, helyébe Clarendon fogna lépni.

Ezzel hozzák összeköttetésbe azon hirt, hogy Clarendon közelebből Párisba várják. A „Patrie”-nak írják Sz.-Pétervárról: a császár Németországba elutazása előtt elhatá-roztatott, hogy Konstantin nagyhazereget megint Varsóba küldessék. De a porosz kormánynak, mely Lengyelország autonómiaja iránti min-

den kísérletnek ellensége, sikerült ama tervet megvalósítani. Ezenkívül ez utóbbi Rechenberg bárót, egyetemi vassói porosz főcsonst, a nagyherceghez küldte, hogy őt a Varsóba visszatérés iránt minden eszméről lebeszélje. Páris, jul. 13. A „Moniteur” az Elba hercegségekből mindegyre elégtelenségről s megbasonlástól szóló tényeket sorol elő, s oly cikkeket közöl, melyek az augusztinburgi herceg ellen vannak intézve.

Olaszország. Turin, jul. 13. Velencéből való tudósítások rablóbandákról szólnak, melyek különösen Verona vidékét nyugtalanítják.

A „Stampa” szerint Stackelberg tábornok, a turini udvarnál levő orosz követ, ugyanazon minőségben Bécsbe fog küldetni.

Garibaldi, mint írják, folyó hó 17-kén Ischia-ból a „Sutherland”-en Caprerába visszautazandó volt.

Németország. Hamburg, július 12. Koppenhágából jelentik tegnaptól: Az államtanács mai ülésében elhatározottak az országgyűlés feloszlátása s a német nagyhatalmakkal a hivatalos békekalkulációk megkezdése. — Neumünsterben közlebről ismét nagy népgyűlés lesz.

Berlin, jul. 14. A „Kreuzzeitung” jelenti: Tegnapi hivatalos tudósítások érkeztek ide arról, hogy Koppenhágából futárok

indultak Berlinbe és Bécsbe fegyvernyugvási és béke ajánlatokkal. A holsteini kormány Alsén károsodott lakói felségéllésére 200,000 tallért szavazott meg, s reméli, hogy a bund biztosai e határozatot megerősítik.

Svéd-Norvégország. Christiania, jul. 12. A „Morgenbladet” jelenti: Az egész szárazföldi hadsereg feloszlattatik, a legénység szabadsággal elbocsátatik, a hajóhad egy része visszahívatik, a másik rész gyakorlaton marad.

Spanyolország. Madridi sürgönyök szerint a spanyol kormány figyelemztetést kapott, hogy a haladó párt felkelési ültetésre készül Madridban; a kormány legott rendelkezett ennek megállítására; de semmi sem történt.

Ázsia Hongkong, jun. 6. Bataviában cholera ütött ki. A dyak-oknak a sántingi erőd elleni megtámadása (Borneo nyugati partján) visszaveretett. Gordon ezredes el akarja hagyni a chinai és. szolgálatot. Peking ellen legközelebb támadás fog eszközöltetni. — A porosz követ, Rehues Pekingbe érkezett. Tientsingben martaléki törvényszéknek kell összeállnia, hogy a „Gazelle” által elfogott 3 dán hajó felett ítéljen. A folyamton, Takun felül még 3 dán hajó állomásozik. — Japánból máj. 14-ről jelentik, hogy a brit hajóraj, 2 hollandi fregát kíséretében expe-

ditót készít elő, a nagatói fejedelem shimonaki erődítményeinek bevétele végett. A brit követ máj. 18-án Yeddoba akart utazni, a többi követekkel egyidőben. Jokuhamában összeesküvés fedeztetett föl az ottani idegen telep ellen.

Suez, jul. 13. Bombay-jun. 24-ről szóló tudósítások szerint a kabuli emir, Afzul chant Barcanál egy jelentékeny ütközetben teljesen tönkre verte.

Görögország. Athen, 12. A hirály f. hó 5 én ide visszaérkezett. A vidéken több nyilvánítások történtek az alkotmányos kormánysszerkezet ellen.

Korfulban a király 60 fegyvereznek megkegyelmezett. A haramiaság csaknem egészen megszűnt.

Ujabb. Berlin, jul. 15. Hirszeint Guldencrone báró tegnap Bluhme dán minsterelnök sürgönyeivel ide érkezett. Ezen sürgönyök szerint, a dán király fegyvernyugvást kér, hosszabb fegyverszünet a béke iránti alkudozások végett. A béke lehetővé tétele végett a király megváltoztatá tanácsosait. Hasonló sürgöny küldetett Bécsbe is.

Frankfurt, jul. 15. János glücksburgi herceg a szövetség gyűlésnél, az augusztin-

burgi herceg igényeinek elismerése mellett tiltakozott az oldenburgi igények ellen. (Pr.)

Hamburg, jul. 15. Éjszaki Schleswigből kelt híresek magán-levelek szerint az új dán ministerium megalakulása Flensburg, Apenrade, s még Jütlandban is a német ügyre nézve igen kedvező hatást tesz.

A „Nya Daglight Allehanda” írja: A lennyel fölkelés óta Finnlandban összegyűjtött összes csapatok állomáshelyeikre térnek vissza.

A „Times” kopenhágai levelezője f. hó 9-ről többek közt így ír:

„János glücksburgi herceg küldetésének eredményéről itt egy porosz részről neki ányújtott oly ultimatum jelölten ki, melyben Dánia számára a béke megajánlatik, Holstein-Lauenburg és Schleswig átengedése, 100 millió bírodalmi tallérral hadiköltsége lefizetése s végül a dán hajóhadnak a győzők kezébe átcsolgáltatásának föltétele alatt.”

A „Kr. Zig” következő, máról Frederikshafenből kelt táviratot közöl: Mig Falkenstein tábornok tegnap Skagenben a porosz s austria zászlókat tűzte ki, a dánok kiszárlást kíséreltek meg Albeck- s Frederikshavenben. Az előbbi helyen huszárok, s itt 2 ágyú által visszautaztak.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

962—1864.

Pályázat.

(175)

(2—3)

melyet az erdélyi helvét hittiek egyház főtanácsa nyit a marosvásárhelyi helvét-hittő főtanoda mellé felállított 4 éves teljes jogtanfolyam 3-ik éves tanfolyama mellé szükségelt egyelőre ideiglenes állású két tanári állomásra, mely állomásokhoz külön-külön 700 % hetszáz o. é. ft. évi fizetés van kötvé.

A fennírt tanfolyam tárgyai: római jog, institúciók és pandecták szerint, osztrák büntető jog és eljárás, osztrák polgári magánjog, osztrák polgári perrendtartás és bírói illetékesség, állam gazdaságtan.

A pályázati kérvények a képességet bizonyító okmányokkal ellátva f. év augusztus 10-ig az erdélyi helvét-hittő egyház főtanácsához Kolozsvárra bérmentesen lesznek beküldendők.

Az erdélyi helvét-hittők egyház főtanácsától Kolozsvárra jun. 19-én 1864.

ÚJ HIVATALOS.

(1) **BERINGUIER** orvos tudor (8—12)

os. kir. és hercegi, udvari szabadalmakba részesített:

Növény-gyök Olaja.

Hajfestő-szere.

Mint az emberi hajnövelés szilárdítására és szépitésére szolgáló csatlakozó szer, nevezetesen oly esetekben, hol a kora szürkülés és hajkibúllás már mutatkozik, megelőző eredménytel alkalmazható, orv. tud. Beringuier Növény-gyök olaja megakadályozza az oly alkalmatlan folt és felcserepedési képződést, a hajnak élénk fényt, kellemes simaságot és puhakony lágyaságot kölcsönöz, bizonyosan minden öltöző-asztal díszére szolgálhat.

Egy hosszabb használatra elégséges üveg ára 1 ft o. ért.

A kezeléshez szükségeltető 2 haj kefésekével, s 2 tégelyvel 5 ft o. é.

Ezen minden szakértők és azt használók által, tökéletesen észszerűnek, s általában ártalmatlannak nyilvánított s esmert szer, a haj, a szakál és szemöldökök tetszés szerinti árnyéklata barnítására szolgál, a nélkül hogy a bőrt legkevésbé is béméskolná, vagy szagosa tenné. Ezen szer alkalmazása igen könnyű, s az ez által előlított hajszínezetek, s változatok, a legtermészetesebben néznek ki, festés után mely átjába tartós, állandó és hatályos; lehet szokás szerint jó haj-keresőt, vagy tiszta haj-olajat használni.

Dr. SUIN BOUTEMARDT illatos-FOGPEPJE

mint alkalmasnak és észszerűnek bizonyosult, s tisztított állományokból előállított készítmény, a fog és foghúsok fenntartására, a többi ily nemű esmeretes és használt szerreknél sokkal hamarabb és biztosabban tisztító, a nélkül hogy a fog zománczát legkevésbé is bántaná, s egyszersmind szilárdító és erősítő hatása által, az egész száj-üregnek nagyon üdítő, jótékony frissességet kölcsönöz.

LINDES orv. tudor és tanár

NÖVÉNYI RUD-HAJKENŐJE.

Ezen legészserűbb művegyézi-kezelési eljárás által, tiszta növényi alkatrészekből gondosan készített hajkenő, a hajnövelésre nagyon jótévézőleg hat, azt puhán tartva, a kiszáradástól megóvja, s a mellett a hajnak szép, természetes fényt, s jelentékeny rugékonyságot kölcsönöz, s ezen kívül még a hajszomag összetartását is eszközli.

Eredeti darabokban 50 uj kr.

A fennebbi kitűnő sajátosságai által elhibédtt jeles szerek jót állás mellett valódiságokba kaphatók:

Egyedül, határozott gyári áron kaphatók: Kolozsvárra, csak is gyógyszerész **WOLFF J. s KHUDI J. özvegyénél** valamint Beszterczén: Kelp Ferencz, és Dietrich & Fleischer; Stenner F.; és Jekeli Ferencz gyógyszerészek. Dévén: Büchler A.; Nagy-Enyeden: Bisztricsányi A. és Trajánovits Ede gyógyszerészek; Erzsébetvároson: Schmidt A.; Hátszeg: Matéfi Béla gyógyszer. Károlyfőhérvárra: Rusz János, és Matherny Emil gyógyszer.; Kézdi-Vásárhelyt: Fejér Lukács; Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vándory & Brandsch; Segesvárra: Misselbacher fia és Teutsch; Sz. Újvárra: Placintár és fia gyógyszer.; Szász-Régenben: Wachner Traugott; Szászsebesben: Weissörtel Ad. G.; Szébenben: Zöbner J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Seps-Szentgyörgyön: Vitélyos Béla; Sz. Udvarhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer.; Szeredában: Gozsy A.; Sz. Somlyón: Ruszka Ignác; Tassadon: Szongott Jakab; Tordán: Velits G. és Wolff G.; Zalatnán: Magyar Guszt. A. gyógyszer.

(177)

A kolozsvári kereskedői társulat tanodájában a németnyelv tanítójának helye megürit. Minden ünnepe- és vasárnapon két órai tanítás kötelezettsége mellett, évi tiszteletdíja — 120 forint.

Megkívánatik, hogy a németnyelvet tökéletesen bírja, a magyarban pedig a taníthatas végett szükséges gyakorlatosságot elsajátította legyen.

Vállalkozni szándékozik, folyó július végeig, bizonyítványait, s a kereskedői társulat bizottságához címzendő folyamodványait, tanodai főnök Bányaí Károly urhoz, — a b. Józiska-ház alatti kereskedésbe — adhatják be.

Kolozsvárra, július 16. 1864.

A kereskedői társulat bizottságától.

(178)

Intés.

(1—1)

Bizonyos okoknál fogva mindenkit figyelmeztetek, hogy óvakodjék bár ki is az én nevemre beléegyezésem vagy aláírásom nélkül kölcsönözni, vagy hitelezni, mert én semmi ilyes nemű fizetéseket vagy egyezményeket el nem ösmérek.

Brassó, július 14-én, 1864.

Belloszovics Adolf, kereskedő.

(160)

Születékek!

(4—*)

A gyermekek részére megkívánató legjobb egészségnek fenntartása tekintetéből figyelemztetem a t. születeket az én biztos hatású és általán kedvelt „Giliszta csokoládémra” és tiszta lélekkel tanácsolom a t. születeknek, gyermekeiknek — akár van gyanu gilisztás állapotra akár nincs — minden 3-dik hónapban e giliszta elleni szert beadoi, az ok, hogy miért? azon göngyölkéken olvasható, melyekbe a szeletékek takarván a használati utasítással együtt.

A megrendelések azonnal, a birodalom minden részébe a legbiztosabban posta utánvétellel teljesítetnek alulírt által. — 1 darab 20 kr és csak nálam 6 darab 1 forint.

KRÖCZER AGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

(161)

Hirdetmény.

(11—*)

Tisztelettel tudatjuk a t. cz. repce-termelő urakkal, hogy a már 18 év óta fenálló olajgyárunkba az idén kiválólag a repcezt a legmagasabb árba fizetjük, arra, mint eddig is, előleget adunk és akár az egész termést előre kifizetjük.

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosai.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárra, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S. Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S. Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban

kapható:

A Heidelbergi káté

értelmezése.

Tanítványai számára és magán használatra írta Zombori Gedő tanár.

Ára kötve 28 kr.

Az erdélyi muzeum-egylet évkönyvei

I-ső kötet: (1860—61. 4-rét 26. 158 l.) 1 ft 70 kr.

II-dik kötet: 3 rajztáblával. (1862—63. 4-rét 147 l.) 1 ft 60 kr.

Elv és előitélet.

Regény a magyar társadalomból. Írta Halmágyi Sándor. Ára 1 ft 80 kr.

„Elorzott végrendeletek”

Regény. Írta L. BODQR LÁSZLÓ. Ára 1 ft 20 kr. oszt. ért.

TARTALOM: I. Kötet. Nagyszerű eszlódás. Boszú terv. Kendei megtanulólál. Az elorzott végrendeletek. Váratlan vendég. Elfogatás. Válságos napok. Nép szava Isten szava. Az ördög angyal alakban. Derű után bor. A végtárgyalás. II. Kötet: Bukás. Egy farsangi kaland. Anna és üldözője. Ki az a matröz? Fekete menyegző. Elindulás. Nem lehet tudni mivel használni a feleség. A rablók. Az igazság győzelme. Eskü a halott felett.

Utasítás az Erdélyben

megszüntetett Tizedbejelentések valóításánál eljárásról. Ára 50 kr.

Befőttes és más üvegekre a drága Lantorna helyett a tartósabb, észszerűbb tisztább és sokkal olcsóbb

pergament papír jött használatba:

Kapható kisebb és nagyobb darabokban 10 krtól 40 krig Kolozsvárra STEIN JÁNOS papirkereskedésében.